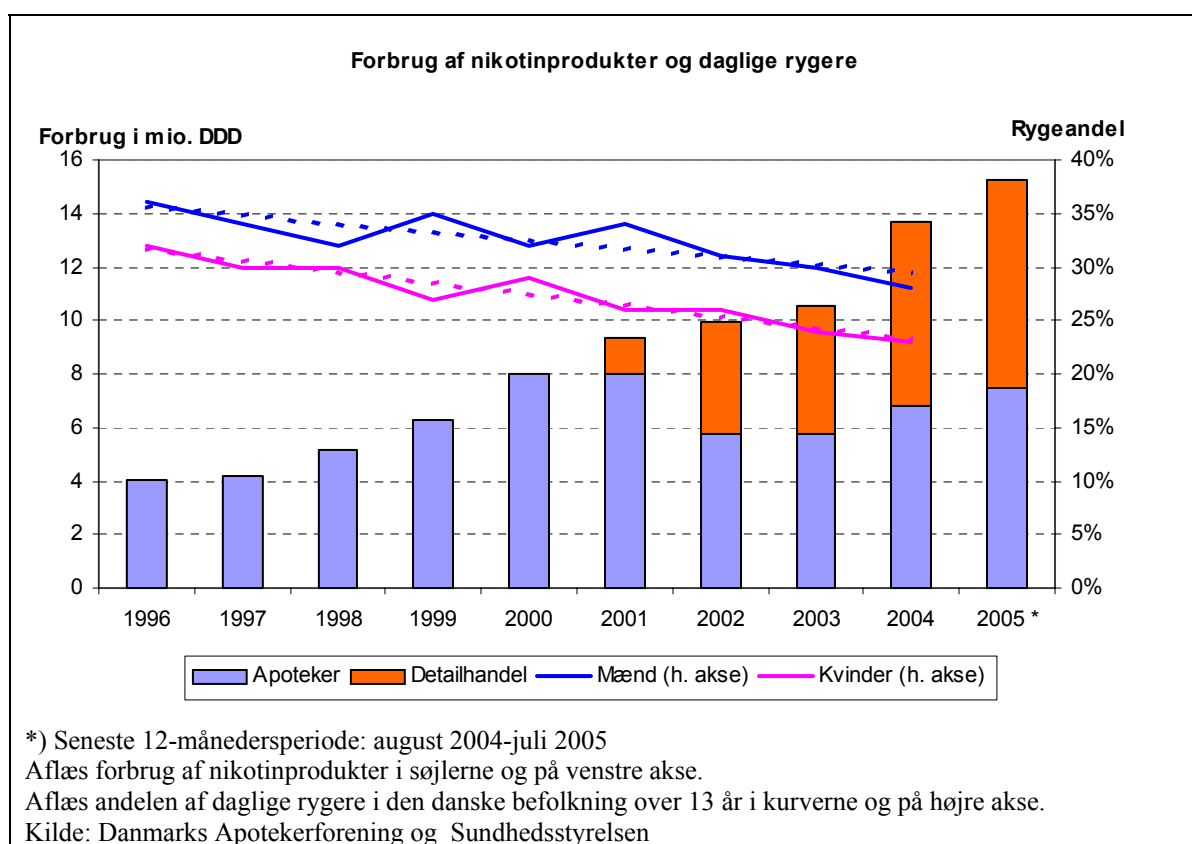

Analyse af forbruget af nikotinmidler og antallet af rygere

Af: økonomisk konsulent Flemming Randsløv og analysechef Per Nielsen

Danskerne bruger nikotinpræparater som aldrig før. Salget af plastre, tyggegummi med mere er næsten fordoblet siden år 2000. Men der er ikke meget, der tyder på, at danskerne af den grund hyppigere lægger smøgerne på hylden. For den kraftige vækst i salget af nikotinpræparater, der opstod efter, at det i år 2001 blev muligt at købe nikotintyggegummi i detailhandelen, bliver ikke modsvaret af et tilsvarende dyk i antallet af rygere herhjemme. Det er heller ikke blevet modsvaret af et faldende forbrug af cigaretter - tværtimod. Dette tyder på, at nikotinprodukter næppe kan stå alene som middel til at holde op med at ryge, men at dette lægemiddel har bedst effekt sammen med rådgivning og vejledning som led i deciderede rygeafvænningsforløb.

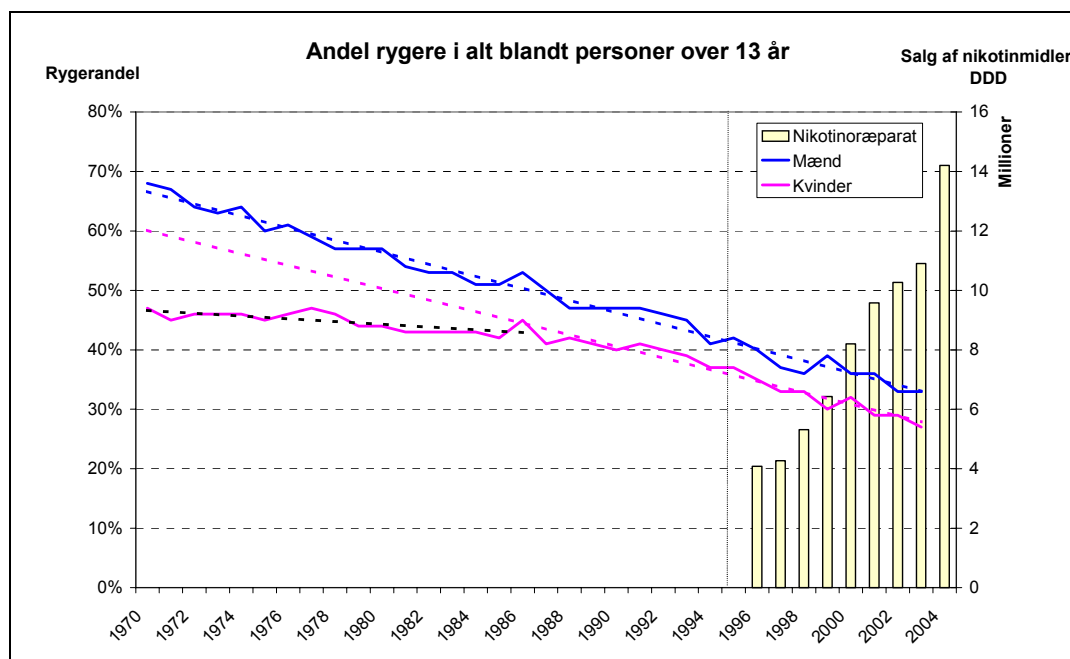
Siden 2000 og frem til juli 2005 er salget af antirygemidler, dvs. især nikotintyggegummi, næsten fordoblet. Hele stigningen er sket i detailhandelen efter liberaliseringen af visse håndkøbslægemidler fra oktober 2001. Omsætningen på apotekerne er derimod omtrent uændret. Detailhandelen står nu for omkring halvdelen af salget af antirygemidler. Nikotintyggegummi er nu et af de mest omsatte produkter i detailhandelens håndkøbsudsalg, og det er den liberaliserede produktgruppe, der siden liberaliseringen har vist den klart største vækst i det samlede forbrug.

Man kunne formode, at der i takt med den kraftige vækst i salget af nikotinmidler efter liberaliseringen så var flere danskere, der var holdt op med at ryge. Men det tyder tallene ikke på.

Siden år 2000 er der blevet godt 15 procent færre daglige rygere. Det svarer til et fald på ca. 225.000. I år 2004 røg 23 procent af alle kvinder hver dag, mens det gælder for 28 procent af alle mænd. Men andelen af rygere i Danmark er støt og roligt faldet i mange år, og "kurven" synes upåvirket af forbruget af nikotinmidler, som fra år 2000 til år 2004 er steget med 75 procent. Og helt frem til juli 2005 var stigningen ca. 90 pct.

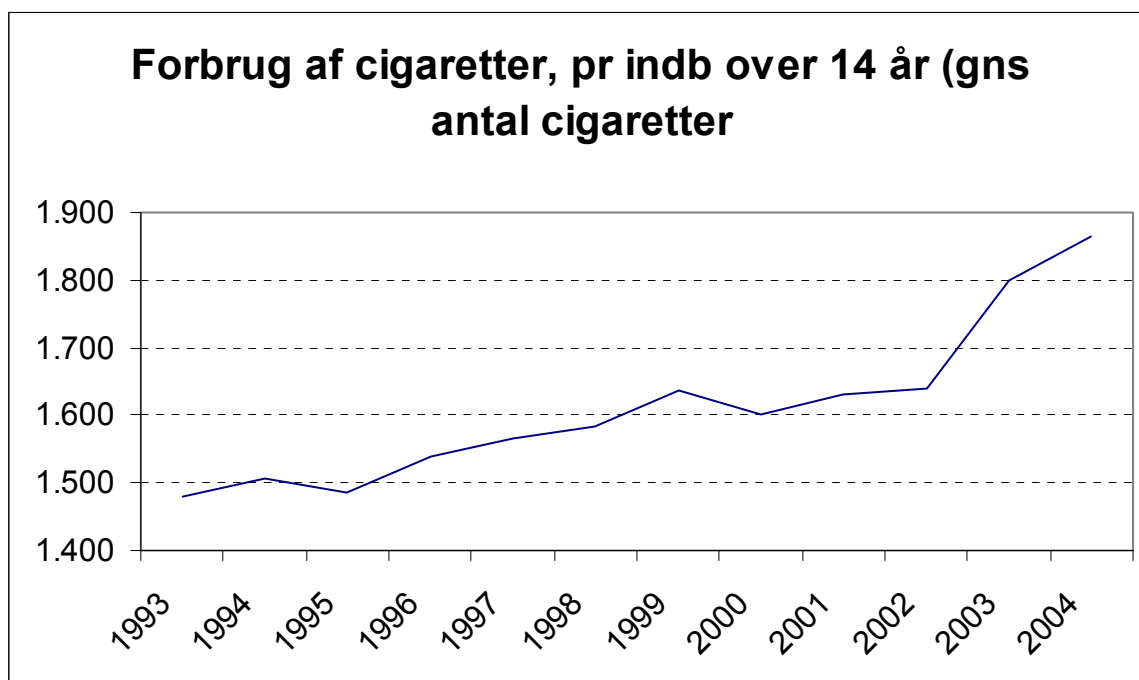
For perioden 1996-2003 viser en statistisk analyse af korrelationen mellem nikotinsalg og rygeophør, at der ikke kan påvises nogen signifikant sammenhæng. Det øgede salg af nikotinmidler kan således ikke påvises at have betydet, at signifikant flere skulle have stoppet med at ryge.

Der er også set på udviklingen i det totale antal rygere siden 1970. Her har der været en stabilt faldende tendens i antallet af mandlige rygere i hele perioden 1970-2004. For kvinder var der kun et svagt, men stabilt fald i antallet af rygere i perioden 1970-1986. Men siden 1986 er rygestopaktiviteten tiltaget, så kvinder i samme takt som mænd holder op med at ryge. Det kan måske være et udslag af rygekampagner i 1980'erne. Men der er ikke sket noget skifte i tendensen til at holde op med at ryge omkring liberaliseringen af salget af nikotinmidler i 2001.

Det er ikke muligt at give nogen enkel forklaring på den manglende sammenhæng mellem salget af nikotinprodukter og faldet i andelen af rygere. En af grundene kunne være, at mange danskere bruger nikotinpræparaterne til at dæmpe nikotinabstinenserne. Det vil sige, at man tager et plaster eller snupper et stykke tyggegummi, hvis man rejser eller sidder i et røgfrit miljø.

Man kunne derfor forestille sig, at det øgede forbrug af nikotinmidler ville give sig udslag i, at danskerne samlet set røg færre cigaretter. Men det er der heller ikke noget, der tyder på. Forbruget af cigaretter pr. indbygger over 14 år er således steget med knap 17 pct. fra 2000 til 2004, bedømt ud fra statistikken over det afgiftspligtige salg (kan dog være lidt påvirket af udsving i grænsehandelen).

Kilde: Danmarks Statistik

En anden forklaring på stigningen i forbruget af nikotinpræparater kan være, at mange danskere tilsyneladende er blevet afhængige af nikotinpræparaterne.

Ifølge Sundhedsstyrelsens m.fl. seneste undersøgelse af danskernes rygevaner fra december 2004 har hver fjerde bruger af nikotinpræparater brugt midlerne i over 1 år, selv om anbefalingen er, at man kun bruger midlerne i 3-6 måneder. Hver tiende har brugt nikotinmidler i 3 år eller mere. Og hver ottende bruger af nikotinpræparater giver som årsag til deres forbrug, at de er afhængige af det.

Hvor længe har du brugt nikotinprodukter?

Under 1 mdr.	22,0%
1-3 mdr.	20,7%
4-6 mdr.	13,4%
7-12 mdr.	8,5%
1-2 år	17,1%
3-5 år	7,3%
Mere end 5 år	3,7%
Ved ikke	7,3%

Kilde: Danskernes rygevaner 2004 (Sundhedsstyrelsen, Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen og Danmarks Lungeforening)

Samlet set tyder tallene på, at man i dag ikke kan drage en helt så entydig parallel mellem salget af nikotinpræparater og faldet i antallet af rygere, som man måske ville formode.

Det er også værd at bemærke sig, at 85 procent af de rygere, der formår at holde op med at ryge, gør det uden brug af nikotinerstatning.

Nikotinerstatning er således hverken et nydelsesmiddel eller et vidundermiddel, der pr. automatik får folk til at kvitte tobakken. Men det er et lægemiddel, der korrekt anvendt kan hjælpe personer, der er motiverede for det, med at holde op med at ryge.

Når så mange bruger nikotinprodukterne ud over de anbefalede 3-6 måneder, er der meget der tyder på, at der kan være et behov for øget rådgivning og vejledning om den rigtige brug af nikotinprodukter og andre metoder til rygeafvænnning.

Erfaringerne fra apotekernes arbejde med rygestoptilbud er også, at ordentlig rådgivning og vejledning øger succesraten betydeligt. Omkring 30 pct. af dem, der gennemfører et rygeafvænningsforløb holder op med at ryge og er fortsat røgfri 12 måneder efter.